

Vergaderjaar 2014–2015

32 802

Toepassing van de Wet openbaarheid van bestuur

Nr. 10

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 september 2014

Op 17 april jl. heeft u verzocht om een kabinetsreactie op het Trendrapport Open data dat de Algemene Rekenkamer op 27 maart jl. aan de Kamer heeft aangeboden (Kamerstuk 32 802, nr. 7). Ik heb u, na een eerder verzoek om uitstel (Kamerstuk 32 802, nr. 8), gemeld uiterlijk 31 augustus een kabinetsreactie toe te zullen sturen. De reden dat ik niet aan deze toezegging heb kunnen voldoen is dat het meer tijd vergt om namens het kabinet, op grond van de conclusies en aandachtspunten in het Trendrapport, het open databeleid voor de tweede helft van deze kabinetsperiode nader uit te werken en concrete plannen te kunnen presenteren. Uiterlijk februari 2015 kan dit wel met u worden gedeeld.

De Algemene Rekenkamer is er met dit rapport goed in geslaagd om helder en inzichtelijk te maken welke betekenis en potentie het proactief vrijgeven van openbare overheidsgegevens heeft. Het actief beschikbaar stellen van data vergroot de transparantie van de overheid, versterkt de informatiepositie en zeggenschap van burgers en levert een impuls aan economische ontwikkeling via hergebruik door derden. De Algemene Rekenkamer wijst terecht op het potentieel ervan voor de verbetering van de publieke dienstverlening, het opsporen van besparingsmogelijkheden. Dat sluit zonder meer aan op de inzet van het kabinet om instrumenten te ontwikkelen die het mogelijk maken om zowel een compactere en effectievere overheid als een kwalitatief beter openbaar bestuur te realiseren.

Hoofdconclusie in het Trendrapport van de Algemene Rekenkamer is dat «open, tenzij» weliswaar de norm is maar nog niet de praktijk. Op basis van het bijgevoegde overzicht van de stand van zaken per departement op dit moment, concludeer ik in positieve zin dat alle departementen, de norm «open, tenzij» als uitgangspunt hanteren. Tegelijk geven de verschillen in snelheid waarmee data daadwerkelijk worden ontsloten,

zoals de Algemene Rekenkamer ook constateert, aanleiding om aan beschikbaarstelling van open data een impuls te geven. Bestuursorganen zijn uiteraard zelf verantwoordelijk voor het actief beschikbaar stellen van hun data. Met de Algemene Rekenkamer ben ik van mening dat minder vrijblijvendheid gewenst is. Ik zal voor het rijksbrede ontwikkelingstraject dat daarvoor nodig is, graag het initiatief nemen. Aansluitend op de aandachtspunten in het Trendrapport is dit gericht op:

- Uitwerking van een open data agenda waarin wordt aangegeven welke data vanwege hun potentieel maatschappelijk belang en economische meerwaarde met voorrang beschikbaar zouden moeten worden gesteld.
- Versterking van de organisatie en infrastructuur binnen de rijksoverheid om de kwaliteit van beschikbare data te vergroten.
- Toename in het hergebruik van data binnen en buiten de overheid.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) stelt zich actief op in haar streven naar een Open Overheid door zich een Open BZK als doel te stellen. Open data is binnen dit streven een onderwerp dat de weg naar deze openheid op een zichtbare en tastbare wijze ondersteunt. In 2012 is besloten dat de data van BZK als open data zal worden aangeboden. In 2013 is binnen BZK gestart met het op basis van een datahunt openen van datasets en deze voor hergebruik aan te bieden. Het gaat hierbij niet om grote aantallen datasets. BZK beschikt immers niet over publiek gerichte uitvoeringsorganisaties met grote databestanden. Zo heeft de Basis Registratie en Persoonsdocumenten grote bestanden, zoals de basisregistratie personen, maar deze bevatten in hoge mate persoonsgegevens.

BZK heeft tot nu toe ca. 20 open datasets gepubliceerd op data.overheid.nl. Dit aantal zal langzaam groeien. Beseft moet worden dat veel data die BZK gebruikt in beleidsonderzoeken of ten behoeve van monitoring vanuit stelselverantwoordelijkheid afkomstig zijn van medeoverheden en veelal door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) worden bewerkt (IV3-gegevens). BZK stimuleert dan ook vooral medeoverheden en het CBS om deze data als open datasets aan te bieden. Andere onderdelen van BZK zetten ook vervolgstappen ten aanzien van open data. Wonen en Bouwen houdt al langer rekening met het beginsel «Open by design» en stelt gegevens via bijv. de Leefbaarometer en Demowijzer als open data beschikbaar. Tenslotte wordt ook gestreefd om onderzoeksrapporten via DANS (Data Archiving Networked Services) beter in beeld te krijgen om onderliggende datasets te kunnen traceren en publiceren. Tenslotte organiseert het Ministerie van Binnenlandse Zaken enkele malen per jaar kennisbijeenkomsten Open Data voor medewerkers binnen de (rijks)overheid om daarmee het onderwerp levend te houden binnen de organisatie.

Buitenlandse Zaken

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) heeft een ambitieuze inzet op open data en transparantie. Op het gebied van ontwikkelingssamenwerking worden al geruime tijd de gegevens over activiteiten die Nederland ondersteunt als open data op rijksoverheid.nl ter beschikking gesteld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de internationale International Aid Transparency Initiative (IATI) standaard. Deze gegevens worden bijvoorbeeld gebruikt voor de app «Wheredoesmyaidgo» en gepresenteerd op de website openaid.nl. In de afgelopen jaren zijn de open data, mede naar aanleiding van wensen uit de Tweede Kamer, verrijkt met informatie over o.a. de geolocatie en meerjarige budgetinformatie van activiteiten. Ter bevordering van de transparantie en de terugdringing van administratieve lasten, gaat BZ er toe over om ontvangers van onze bijdragen om hun gegevens als open data te publiceren. Het gemeenschappelijk gebruik van de IATI standaard is daarbij essentieel. Nederland is actief betrokken bij de verdere ontwikkeling van deze standaard en is momenteel voorzitter van de stuurgroep van IATI. Sinds dit voorjaar presenteert de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking haar begroting, inclusief geplande en gerealiseerde uitgaven op ontwikkelingssamenwerking-activiteiten via rijksoverheid.nl (<http://www.rijksoverheid.nl/opendata/ontwikkelingssamenwerking>). Tenslotte worden de reisadviezen voor het buitenland op basis van open data via een app toegankelijk gemaakt.

In het kader van de ontwikkeling en implementatie van een open-tenzij beleid, verkent het Ministerie van Buitenlandse Zaken welke andere informatie door het ministerie openbaar gesteld kan worden.

Defensie

Defensie conformeert zich aan het overheidsbeleid, maar heeft naar haar aard maar weinig informatie die openbaar zou moeten worden gemaakt. Veel informatie betreft de interne bedrijfsvoering.

De Dienst der Hydrografie van de Koninklijke Marine stelt data zonder voorwaarden ter beschikking volgens de INSPIRE-richtlijn. Het betreft onder andere bathymetrische informatie (dieptedata), maritieme grenzen en zones, geografische namen op zee en getij-informatie.

Economische Zaken

In 2011 is Digitale Agenda.nl gepubliceerd. In de agenda wordt oa. een programma Open Data beschreven. Open data is een belangrijke grondstof voor groei en innovatie.

Een kernpunt binnen het programma is dat datasets van het Ministerie van Economische Zaken (EZ), waar behoefte aan is vanuit ondernemers, uiterlijk in 2015 beschikbaar komen volgens het principe «open, tenzij». In 2012 is daartoe een inventarisatie uitgevoerd naar alle potentieel beschikbare open datasets binnen het Ministerie van EZ. Inmiddels is een aantal datasets daaruit reeds beschikbaar gesteld. Voor alle nog niet gepubliceerde datasets uit deze inventarisatie worden momenteel impactanalyses opgesteld om een besluit te nemen tot (al dan niet, of gedeeltelijke) publicatie.

Voor het stimuleren van het open data gebruik is EZ het *ICT Doorbraak-project «Open geodata als grondstof voor groei en innovatie gestart»*. Langs en met economische sectoren in Nederland worden Open Data bijeenkomsten georganiseerd om vraag en aanbod van open data op elkaar af te stemmen en business-cases op te sporen. Ook wordt gewerkt aan het aanpakken van generieke belemmeringen die het gebruik van open data remmen. In het doorbraakproject werken BZK, EZ en IenM samen met het geo-bedrijfsleven en kennisinstellingen. In 2014 zijn themabijeenkomsten georganiseerd met de sector «water en «energie». Eind dit jaar staat het thema «Smart cities» geprogrammeerd. Aan de bijeenkomsten worden prijsvragen gekoppeld om innovatieve ideeën aan te jagen. Een volgende stap is om kansrijke ideeën tot ontwikkeling te laten komen in zogenaamde «innovation labs».

Financiën

De Minister van Financiën bevordert het beschikbaar stellen van open data in de financiële kolom van het rijk. De begroting- en uitgavendata worden de komende jaren verder als open data beschikbaar gesteld. De toezegging om informatie over subsidies jaarlijks te ontsluiten wordt uitgevoerd. Ook andere informatie bijvoorbeeld op het gebied van agentschappen, deelnemingen en de consignatiekas worden via open data ontsloten.

Infrastructuur & Milieu

De ambitie van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M) is om per 1-1-2015 (of zo snel als mogelijk in 2015) alle gestructureerde I&M data actief openbaar te maken (exclusief bedrijfsvoeringsdata). Dit betreft de gestructureerde data van I&M als kerndepartement inclusief de gestructureerde data van alle I&M uitvoeringsorganisaties. Hierbij streeft het ministerie er naar het open data beleid zoveel mogelijk te integreren in het

bestaande werkproces. I&M heeft interne afspraken gemaakt over het opstellen van een roadmap om invulling te kunnen geven aan de geformuleerde ambitie.

Er zijn binnen I&M uitgangspunten geformuleerd die bevorderen dat data uniform beschikbaar en herbruikbaar zijn. Voorbeelden van deze uitgangspunten zijn: de data is te vinden via het rijks-dataportaal, de data is voorzien van metadata, er is transparantie over de beschikbaarheid van nieuwe versies etc. Meer concreet betekent dit dat er vanuit I&M wordt gestuurd op actieve ontsluiting van alle I&M data. Door middel van het betrekken van maatschappelijke organisaties en commerciële partijen onderzoeken we gezamenlijk de kansen voor hergebruik. Dat doen we i.s.m. andere departementen maar met name met EZ en BZK.

Voorbeelden van deze samenwerking zijn bijvoorbeeld de Open Data Estafettes die we organiseren rond bepaalde thema's (Water, Smart Cities). Verder is I&M actief in het doorbraakproject «Open geodata als grondstof voor groei en innovatie» (kortweg «Open Geodata»). Hierin wordt het hergebruik van open geodata gestimuleerd door belemmeringen aan te pakken en vraag en aanbod aan open geodata beter op elkaar af te stemmen. I&M werkt actief mee met bedrijfsleven en TU-Delft aan de uitvoering van de routekaart van dit doorbraakproject.

I&M stimuleert marktpartijen binnen het project «Beter Benutten». Rijk, regio en bedrijfsleven nemen in dit programma samen innovatieve maatregelen om de bereikbaarheid in de drukste regio's te verbeteren. Eind juni is bijvoorbeeld het concept «vaarpadplan» in de Noord-Hollandse Westelijke Staande Mastroute op drie verschillende dagen getest. Door het aanpassen van de brugopeningen van de twee Rijksbruggen wordt de vaartijd gehalveerd. Steeds meer reizigers beschikken over smartphones of tablets. Real Time en gerichte informatie kan reizigers helpen met het plannen en organiseren van hun reis. In combinatie met steeds slimmer wordende voertuigen leidt dat tot nieuwe projecten op het gebied van Intelligente Transport Systemen (ITS).

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) hanteert het principe «alles is openbaar, tenzij». Via data.duo.nl en via de website van de Inspectie van het Onderwijs wordt steeds meer informatie over het onderwijsdomein online gezet. Terwijl dit «werk in uitvoering» steeds meer voortgang boekt, zoekt het Ministerie van OCW actief naar manieren om de informatiepositie van ouders, onderwijsvolgers en medezeggenschap te vergroten. Transparantie zorgt zo dat ouders een geïnformeerde schoolkeuze kunnen maken, dat scholen het gesprek aan kunnen gaan met hun omgeving over de kwaliteit van hun onderwijs en dat scholen over de juiste informatie beschikken om onderwijskwaliteit te kunnen verbeteren. Dat betekent dat OCW streeft om verder te gaan dan louter vorm te geven aan het gedachtegoed achter de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) dat data beschikbaar wordt gesteld omdat die met publieke middelen zijn verzameld en het «publiek» recht heeft op deze data om die te gebruiken voor welk (economisch) doel dan ook.

Ook wordt in samenwerking met BZK gestreefd om onderzoeksrapporten via DANS (Data Archiving and Networked Services) beter in beeld te krijgen om onderliggende datasets te kunnen traceren en publiceren. De cultuur- en erfgoedsector weet daarbij steeds meer mensen te boeien en te inspireren doordat gegevens als de afbeeldingen van het Rijksmuseum voor hergebruik door derden beschikbaar zijn. In de toepassing www.geheugenvannederland.nl staan bijvoorbeeld steeds meer beelden, collecties vanuit verschillende instellingen digitaal ter beschikking om te bekijken

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) biedt via het open data portaal al gegevens aan uit het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen: <https://data.overheid.nl/data/dataset/gegevens-kinderopvanglocaties-lrkp>. SZW vraagt veel gegevens uit bij het CBS. Vanaf 18 juli jl. biedt CBS alle 3.400 datasets uit StatLine als open data aan (<http://opendata.cbs.nl/dataportaal/portal.html>), dus ook een deel van de informatie die in opdracht van SZW wordt gegenereerd. Op het terrein van SZW gaat het hierbij onder andere om het gebruik van bepaalde uitkeringen, sociale voorzieningen, arbeidsomstandigheden en arbeidsparticipatie. Ten slotte wordt via DANS (Data Archiving and Networked Services) een deel van de data aangeboden dat verkregen is via onderzoek in opdracht van SZW. Een deel van de data die namens SZW gegenereerd wordt, wordt dus als open data ontsloten. Bovendien verkent SZW momenteel welke data SZW structureel nog meer als open data kan aanbieden.

Veiligheid en Justitie

Bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) is men toenemend bewust dat open data van de strafrechtketen en de vreemdelingenketen voor de burger interessant zijn. Er zijn diverse open data initiatieven bij onder andere de Rechtspraak, het OM, de Nationale Politie en het gevangeniswezen.

VenJ-informatie bevat over het algemeen veel persoonsgegevens. Die worden geanonimiseerd voordat de data als open data ter beschikking wordt gesteld. Momenteel wordt onderzocht hoe deze ervaring kan worden gebruikt voor de doorontwikkeling van «privacy by design». Een logische vervolgstap is om het gehele open data landschap bij VenJ in kaart te brengen, om het beschikbaar stellen van open data binnen te promoten en het delen van kennis binnen de (federatie) VenJ mogelijk te maken.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Voor het thema zorg en open data heeft de kamer eind juli een brief ontvangen van de Minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) (Voortgangsbrief open data in het zorgdomein), waarin de aanpak en ambitie voor de komende tijd beschreven worden. VWS betreft daarbij zowel de (eigen) uitvoerende partijen (agentschappen, zelfstandige bestuursorganen (ZBO)) als ook de private zorgpartijen. Een ander belangrijk element is dat VWS inzet op het vergroten van de vindbaarheid van de open data voor de niet-professionele gebruiker op herkenbare plaatsen, zoals voor de zorggebruiker op www.Kiesbeter.nl en meer generiek op <https://data.overheid.nl>.